

ДОБРУДЖАНСКО ... ЗНАМЕ

МЛАДЕЖКИ ЛИСТЪ

Урежда Редакционенъ комитетъ

Цена 2 лева

Излиза два пжти въ месеца.

Абонаментъ за година 40 лв., за 6 месеца 25 лв., за странство 60 лв. годишно.

52 години отъ смъртта на Хр. Ботйовъ

— Да честваме памѣтъта на единъ гелѣмъ човѣкъ на миналото, значи — не да се върнемъ при мъртвитѣ, а да се приобшимъ къмъ тия, които никога не умиратъ.

(†) Професоръ *Болнз Пеневъ*.

На 2 юний (20 май) 1876 год. близо до гр. Браца, на Милинъ камъкъ, престана да тупти сърцето на най-великиятъ българинъ, поетъ и революционеръ *Хр. Ботйовъ*.

Велика е трагедията на българското племе, изнесло на плещитѣ си петвѣковното духовно и политическо робство, ала по велики сж дѣлата и подвизитѣ на неговитѣ синове, които съ кръвта си начертахъ пжтя по който мина неговата свобода.

Въ историтѣ на националнитѣ възраждания на народитѣ има епохи които оставатъ дълбоки следи следъ себе си.

Всѣко освободително движение, по-малко или повече, е издигало принципи и идеи, които сж обединявали народнитѣ маси, и сж оставали за дълго като ръководни правила въ борбитѣ за човѣшки права на народитѣ.

Съ безсмъртнитѣ принципи на *Свободата, братството и равенството* Великата френска революция спечели сърцата на човѣчеството и срина господството на феодализма. Тѣзи принципи по-после вдѣхновиха *Млада Италия* подъ водителството на *Маццини* и *Гарибалди* и създадоха условията за италианската свобода.

Българската свобода сжщо има своитѣ особености. Хайдутството, като стихийенъ изразъ на накупялото народно негодувание, остави дълбоки следи въ народната душа.

Четничеството, революционната подготовка и възстанията на *Бозлуджа*, *Средногорие*, *Вола* и др., сж формитѣ презъ които мина националната революция и най-после на *Шипка* българската свобода получи своето кръщение.

Въ борбата за тая свобода израстнаха величави фигури, които ето повече отъ половинъ столетие вдѣхновяватъ подрастващитѣ поколения, и ги напѣтстватъ въ борбата за по-свѣтли бжднини на единъ народъ.

52 години името на *Хр. Ботевъ* като могъщъ фаръ блѣсти и въ дни на най-мрачни изпитания и въ такива на победенъ, празникъ.

52 години неговата поезия е най-свѣжата и любимата на българската младежъ, а името му е разпѣвано и издигано за знаме на всевъзможни политически котерии, които загубили упора въ живота, дирятъ такова въ великани на мисълта и дѣлото.

Но името на *Ботевъ* създаде и цѣла епоха въ борбата за Българската свобода. Три бѣха главнитѣ фактори които преди освобождението се очертаваха. *Чорбаджии*, духовенство и дребни стопани, или възпѣванитѣ отъ самиятъ *Ботевъ*, неговитѣ „братя сиромаси“.

Първитѣ се бѣха съюзили съ турцитѣ и наравно съ тѣхъ грабѣха залькътъ на народа гладенъ. Вторитѣ се ограничиха съ молитви въ черквитѣ и счетовта, че по този начинъ ще омилостивятъ *Султана* и хуманна Европа. за да имъ дарятъ свободата.

Третото съсловие обаче, което най-много чувстваше гнетѣтъ на *чорбаджийтѣ* у турцитѣ,

стана грабнакът на революционната организация. От него излъзоха най-достоините носители на революционните идеи. *Ботевъ* се яви защитникъ на тия сиромаси, теоритикъ на тѣхната освободителна борба, пѣвецъ на тѣхните страдания, а най-после съ пушка въ рѣка борецъ за тѣхните права и свободи, еднакво потѣпквани отъ чорбаджии и турци.

Съ кръвта си той запечата едно пълно съчетание на думитѣ съ дѣлата си и биде залюбенъ отъ неговитѣ братя сиромаси, въ чиито сърца той оживя за да вдъхновява поколенията, които ще довършатъ неговото дѣло. Ето това е което създаде цѣла епоха въ борбитѣ за българската свобода и което прави безсмъртно името на *Хр. Ботевъ*.

Подхвърлени на едно робство много пострашно отъ това на турцитѣ, добруджанци днесъ горестно любятъ дѣлото на *Ботевъ*, а добруджанската младежъ ще се учи отъ него и вдъхновявана отъ пѣснитѣ му, ще следва неговиятъ примеръ, за да довърши дѣлото за което той умре и види свободна своята родина.

Хр. Ботевъ

Къмъ брата си

Тежко, брате, са живѣе
Между глупци неразбрани;
Душата ми въ огънь тлѣе,
Сърцето ми въ люти рани.

Отечество мило любя,
Неговиятъ завѣтъ паза;
Но себе си, брате, губя,
Тия глупци като мразя.

Мечти мрачни, мисли бурни
Сж разпнали душа млада;
Ахъ, рѣка си кой ще турни
На туй сърце, дѣто страда?

Никой, никой! То не знае
Нито радостъ, ни свобода;
А безумно какъ играе
Въ отзивъ на плачъ изъ народа!

Често, брате, скришомъ плача
Надъ народенъ гробъ печаленъ;
Но, кажи ми, що да тача
Въ тоя мъртавъ свѣтъ коваренъ.

Нищо, Нищо! отзивъ нѣма
На гласъ искренъ благороденъ,
Пакъ и твоята й душа нѣма
На гласъ божий — плачъ народенъ.

Тъжна годишнина

... И ако слънцето угасне въ боеветѣ
то моето сърдце катъ слънце ще имъ свети
презъ бурната тъма.

Хр. Смирненски.

На 6 юний т. г. се навършва една година отъ смъртта на *Ил. Ив. Ачковъ* (*Илюша*).

Като мигъ измина една година отъ като костеливата рѣка на смъртта грабна изъ нашитѣ редове тази скъпа жертва. 6 Юний 1927 год. ни раздѣли съ единъ преданъ синъ на поробена Добруджа, съ пионера на Добр. мл. движение.

Една година пълна съ борби, жертви и поуки измина, ала празнотата която се отвори въ редоветѣ на Добр. мл. движение съ смъртта на *Илюша*, не се запълни — и тя не ще се запълни скоро.

Младъ по години, старъ по мисль, слабъ физически, но великанъ по дѣла, тоя възторженъ пѣвецъ на свободата не ще се изличи отъ паметта на ония които бѣха чули неговото слово, познаваха неговата преданность наблюдаваха дѣлата му.

„Мъртвитѣ сж, които създаватъ историята на единъ народъ“ казва единъ великъ французки мислителъ. И днесъ една година следъ смъртта на *Илюша*, когато добруджанската младежъ ще почете паметта му, предъ нея се изправя злокобниятъ въпросъ; на кжде? За да намери, обаче, правилниятъ отговоръ, на този въпросъ, тя ще се взре въ историята на борбитѣ за свобода, въ дѣлото на което *Илюша* тѣй щедро обещавахе да служи, и прегледала пжтя който той бѣше избралъ, сама ще избира между; *разумното* и *бездушното*

Но какво собственно даде *Ил. Ив. Ачковъ* на Добруджанското младежко движение?

На този въпросъ най-добре ще отговорятъ безпристрастни историци, когато ще поискатъ да описватъ борбитѣ за свободата на поробена Добруджа.

Все пакъ, обаче, ние ще кажемъ, че *Ачковъ* даде на добр. мл. движение най-ценното за едно освободително движение, залогътъ за неговата победа — *безпредѣлниятъ идеализъмъ и вѣра въ крайниятъ успѣхъ*.

Този идеализъмъ и тази вѣра въ тържество-то на истината, правдата и свободата, ние виждаме да лѣха въ поезията на *Илюша*, въ неговитѣ писания, въ неговото слово. Въ дни на унилостъ въ нашитѣ редове, като тия въ 1926 год., когато душитѣ на всички сж отровени отъ партизанска злоба, *Илюша* не губи вѣра въ побѣдата и той вижда носителитѣ на подвигъ славенъ, да крачатъ изъ новиятъ друмъ къмъ свободата; и ето той ги възпѣва:

... И ето смѣлчаци се губятъ въ зората
по друма залутани къмъ новиятъ день,
решили съ кървава славна позлата
да пишатъ дѣлата на подвигъ свещенъ.

Този подвигъ на *Илюша* не бѣше другъ освенъ бунтътъ за свободата на подтиснатитѣ родни братя, а смелчацитѣ, най-вѣрнитѣ синове на народа, отдали се всецѣло въ негова служба.

Тѣ крачатъ къмъ свѣтли висини, а младежътъ, надеждата на бждащето, „Въ освободителнитѣ

движения, е била несъкрушеният авангардъ, чийто мисълъ не знае никога „назадъ“, челниятъ отрядъ, който е поемалъ първите сражения и давалъ най скъпите жертви“.

(Изъ реферата му отъ 13.III. м. г.)

Ето ясната мисълъ на Илюша, — неговото върую.

Дошелъ въ нашата среда съ моралъ който могатъ да приежаватъ само диалектици по мисълъ и народници по дѣла, Ил. Ачковъ бързо спечели сърцата на всички младежи, и тѣ диреха неговото другарство, искаха неговиятъ съветъ по всички важни въпроси около движението. Десетъ месеца работа бѣха достатъчни и Илюша стана любимеца на добр. младежъ въ София, а пламенното му слово спечели симпатиитѣ на всички дошли въ мартенската конференция презъ миналата година, която единодушно го избра за членъ въ вр. центр. упр. к-тъ на Добр. Мл. Съюзъ.

Следъ извънредния конгресъ на добр. организация презъ 1927 г. настъпи една апатия въ организиранитѣ добруджанци, тъмнитѣ сили въ движението надигнаха глава. Въпреки това, обаче, Ачковъ не загуби въра въ краиниятъ успѣхъ, той не падна духомъ, а се залови трескаво на работа за стѣгане редоветѣ на Д. М. С. Но уви! Смъртта прекъсна неговата работа, тя вся смуть въ нашитѣ редове. Една година се измина отъ тогава. Добруджанската младежъ направи крачка напредъ, но съ умѣлата организаторска ржка на Ачковъ тя би направила още твърде много.

Ето защо въ деня на годишнината отъ смъртта на Илюша, когато добруджанската младежъ ще коленичи предъ свѣтлата му паметъ, ще си даде дума, че ще следва неговиятъ пжтъ и ще довърши дѣлото на което той тѣй безкористно служи.

Кой ще разреши националния въпросъ?

Нѣкои делегати на XI редовенъ добруджански конгресъ казаха, че добруджанския въпросъ билъ такъвъ на българскитѣ правителства и те щѣли да го разрешатъ, а добруджанци да си гледали хала и чакатъ да имъ се подари свободата. Нека видимъ дали е така.

Бе време наистина, когато следъ французката революция феодалния строй бѣ последователно съборенъ въ югозападна Европа и даденъ пжтъ на нова Европа; която постави националния въпросъ като свой лозунгъ и масите го послѣдваха. Създаването на силни държавни национални единици се явяваше едно отъ условията за развоая на капитализма, а това отговаряше тогава и на интереситѣ на народитѣ. Въ този периодъ националния въпросъ бѣ обективно-прогресивенъ елементъ въ политиката на правителствата и като резултатъ на това се явиха националното обособяване на Германия, Италия, Франция, а по късно на Гърция, Румъния, Сърбия, България и пр.

Съ развитието и разцвѣта на капитализма обаче работата се корерно промѣни. Мощното развитие на индустрията въ Европа направи границитѣ на капиталистически развититѣ държави

тесни за пласиране колосалнитѣ излишъци отъ националнитѣ индустрии и европейскитѣ правителства „потърсиха „пазари“ въ назадналитѣ континенти на земното кълбо. — главно въ Азия, Африка, Австралия и пр. Следъ това тия страни бѣха завладяни политически, подъ фалшивия прѣдлогъ да се насадди култура въ тия назаднали части на свѣта. Разбира се, че първи забиваха колъ релгиознитѣ мисии, слѣдъ тѣхъ идваха търговскитѣ параходи, а най-послѣ топоветѣ и пушкитѣ закрепиаха окончателно насадената „култура!“ Така се създадоха колониитѣ, където въпрѣки волята на населението бѣха завладени обширни територии отъ земното кълбо и стотици милиони хора бѣха заробени.

Това ознаменува втората и настояща фраза на развитие, — империализма, който е характеренъ съ стремежа за завладяване на все повече чужди народи. Но когато не остана вече какво да се завладява, почна се съперничеството и борба между самитѣ империалисти за отнемане колониитѣ и това именно породило последната световна война, която коства на човѣчеството десѣтки милиони убити и осакатени човѣшки същества и колосални материални жертви, които ще тегнатъ дълги години върху поколѣнията. Все въ името на тая прословута „култура“ бѣха заробени още десѣтки милиони народи.

Ясно е, че който завладѣва чужди народи, не може да говори за свободата на народитѣ; той нѣма аргументи да протестира, даже когато противника завладѣе частъ отъ неговия народъ. защото той съ нищо не се различава отъ противника си, на когото военното надмощие е дало възможность да стори това, което и той самъ би сторилъ ако е билъ побѣдителъ!

Националния въпросъ отъ прогресивенъ елементъ въ политиката на правителствата следъ падането на феодализма, днесъ въ периода на империализма се явява вече единъ реакционенъ елементъ и то по силата на желѣзната историческа необходимостъ, простираща отъ същността на междудържавнитѣ отношения, а не по волята на този или онзи. И всички сладки приказки за миръ, за свобода, за любовь между хората, за култура, разоржжаване и пр. сж само маневри да се прекрие грубата действителность предъ очитѣ на поробенитѣ народи.

Балканскитѣ империалисти не падатъ по-доло отъ своите голѣми европейски събратя. Само въ послѣднитѣ 30—40 години картата на Балканитѣ се прекроява вече нѣколко пжти все въ името на „освобождението на брата робъ“, робството на който „братъ“ обаче става все по-тежко и по-кърваво. Отъ този омагьосанъ кржгъ балканскитѣ империалистически правителства не могатъ никога да излѣзатъ, защото всека държава се стреми да наложи своята хегемония; т. е. да „освободи брата робъ“. И ние виждаме, че такива „освобождения“ не само че не могатъ да бѣдатъ трайни, но тѣ само разоряватъ балканскитѣ народи, робството надъ които още повече се усилва.

Така щото, и да желаятъ искрено нѣкой добри хорица, балканскитѣ правителства не могатъ да разрешатъ националния въпросъ на балканитѣ, до като си служатъ съ завоевателни прийоми; —

а това е природата на малки и голъми империалисти.

Националният въпрос може да бъде окончателно разрешен в интереса на балканските народи само от самите тия народи, чрез общата масова борба за повече правдини и национална свобода. Само свободни народи могат да осъществяват една единна Балканска федеративна държавна единица, въ рамките на която националният въпрос ще намъри своето окончателно разрешение и мирът на Балканите би билъ гарантиранъ. Народите нежелаятъ да се поробватъ едни други.

Това е обективната истина, която не ще много умъ да се разбере отъ всеки честенъ добруджанецъ, за да си опредѣли отношението спрямо шепата политически шарлатани, които върху днешното и утрешно робство на своя народъ, грядатъ личната си кариера въ живота.

И добруджанецъ, който не разбере горнята истина и не съдейства всячески за създаването горните елементарни условия за националното ни освобождение, не само нъма да допринесе за свободата на Добруджа, но ще утегчи още повече нейното кърваво робство.

Добруджанския въпрос, следователно не е въпросъ на българските правителства, а на самия добруджански народъ. И то не защото така желаятъ нъкои, а защото такава е логиката на обективно дадените условия, които ние само анализираме. Здравия политически усетъ на добруджанци не се подаде, нъма да се подаде и занаятъ на демагогията на нъколцина политически търгаши въ нашите редове, които за паница леща отъ държавната трапеза записаха съ черни букви имената си въ добруджанското освободително движение.

Р. А.

Да увековечимъ паметта на загиналите добруджански дейци

Група добруджанци отъ Разградъ ни пращатъ за публикуване следното:

Въ последно време въ нашиятъ край трагично загина единъ преданъ ратникъ на нашата освободителна борба. Преди година и половина сжщо загинаха и други четири борци за свободата на поробена Добруджа, между които и най-издигнатия водачъ на тая борба *Дочо Михайловъ*. Времето и годините си отминаватъ. Споменътъ за тия добри наши дейци не ни напуска, обаче поради особените времена, които преживяваме, има се опасностъ стремежатъ да се хвърли було и калъ върху свѣтлихъ имъ личности да вземе надмощие.

Разглеждайки тѣхните заслуги къмъ добруджанското движение, ние група добруджанци тѣхни последователи подигаме въпроса: да се образува при „Добруджанско Знаме“ „Фондъ за издаване портретитѣ на добри добруджански дейци“ на който фондъ ще се отзоватъ мнозина не само добруджанци, а и честни и добри граждани, както е случая съ издаването и разпространението на портретитѣ на Т. Александровъ и други македонски пейци.

Водими отъ горните съображения, ние чисто сърдечно желаемъ въ най-скоро време редакцията да открие такъвъ фондъ, като отправи апелъ къмъ добруджанската младежъ и емиграция да го подпомогне, за да можемъ по такъвъ начинъ да увековечимъ паметта на загиналите въ борбата дейци, като окичимъ жилищата си съ ликоветѣ имъ.

За целта ние събрахме по между си една скромна сума и я държимъ на разположение на бждащиятъ фондъ.
Разградъ 28.IV 1928 г.

Група добруджанци.

Б. Р. Като похваляваме инициативата на разградчани, ние напълно се присъединяваме къмъ тѣхниятъ повикъ и отправяме апелъ къмъ всички добруджанци и добри български граждани да запишатъ суми за една подобна инициатива, като на всъки внесълъ по нещо ще се изпратятъ въ бждаще портретитѣ на дейци, издаването на които се обмисля. Всички суми за тази цѣль да се изпращатъ до редакцията на вестника съ обяснителна бележка, или съ обозначение на самия записъ „фондъ дейци“.

Неправди при оземляването на бѣжанците

(Писмо отъ Вълчи-Долъ)

Когато се създаде закона за селско-стопанското обзавеждане на бѣжанците, никои отъ насъ тукъ поне, не предполагаше, че и съ него ще се върши политика на „свои“ и „чужди“.

Фактите около това оземление обаче дойдоха да ни убедятъ, че навсякъде има хора които всъкъде и всъкога си вършатъ своята политика и отъ нещастieto на бѣжанците грядатъ своето благоденствие.

За да се види какъ става оземлението, ще изнесемъ имената на нъкои отъ представените за оземление въ Вълчи Долъ, отъ което се вижда, че има твърде много бѣжанци които нужди не търпятъ никакво отлагане, но които сж пренебрегнати при оземлението. Така на пръвъ планъ ще се оземляватъ: Ангелъ Яневъ, Иванъ и Велико Гушеви и двамата отъ с. Кадиево, което е до самата граница и иматъ ниви въ България. Продавъ, бившъ секретаръ-бирникъ съ хубава къща-Георги Атанасосъ, тракиецъ, дошелъ въ България на три години, жененъ тукъ и пр., Фил. Методевъ (касапинъ) съ капиталъ около 150 хил. лева. Оземляватъ се още Йорданъ, Иванъ и Тодоръ Димитрови, всички бѣжанци обаче женени тукъ, а сжщо така Райко В. Ангеловъ, Кост. Ангеловъ и др.

Този начинъ на подреждане подсказва, че когато е правенъ списъка се е гледило не нуждите на бѣжанците, а кои сж „наши“. Иначе не биха се оставили на заденъ планъ ония които чувствуватъ нужда отъ земя десеторно повече отколкото горните лица. Като изнасяме горното ние молимъ почитаемата дирекция по настаняване на бѣжанците, да поиска смѣтка отъ своите органи какъ тѣ нареждатъ списъцитѣ на нуждаещите се.

с. Вълчи-Долъ, провадийско
май 1928 г.

Бѣжанецъ

Страница на младитѣ

Хр. Лъчезаровъ

† Ил. Ив. Ачковъ.

Изповедь къмъ една робска страна

Въвъ твоя черенъ край, поробенъ,
не съмъ, не съмъ азъ тамъ роденъ —
но чухъ азъ горѣкъ плачъ народенъ
и жаденъ викъ къмъ слънчевъ день.

Почувствахъ кървавитѣ рани
по твоята работна грждъ
и кървавиятъ ревъ на тирана
Запали младата ми кръвъ

И въ менъ синъ вѣренъ заговори,
макаръ далечъ отъ твоя прагъ,
че любя слънчеви простори
и всеки пролѣтенъ размахъ;

Че азъ съмъ братъ на свободата
и майка — цѣлата земя;
при всеки викъ презъ тъмнината —
къмъ тамъ размахаамъ азъ крила.

Че въ мойта бурна грждъ буботи
крѣвата на мъртвитѣ дѣди,
която вѣлцитѣ сж локали
по равнини и планини.

Въвъ твоя черенъ край поробенъ
не съмъ роденъ — но въ она день
великѣ! — на бунтъ! на слънчевъ походъ,
като синъ приеми ти менъ! —

Ботеву

Ела! Ела ти тамъ надъ схлупенитѣ хижи,
Съ пробито чело скръбъта ни осени,
И срѣдъ ужасний гнетъ на горестнитѣ грижи,
Сплоти ни пакъ въ подемя къмъ свѣтли висини.

Ела съ душата си отъ слънцето родена,
Да видишъ посрѣдъ насъ ти своятъ вихренъ зной —
Ела и потопа сърдцата ни въ вулкана,
Изгрей предъ насъ съ голѣмий подвигъ свой

И нѣкога когато шеметно — победни
Възлеземъ на върха по стрѣмний кървавъ пѣтъ,
Замаяни ще спремъ възторжени и бледни
Тамъ предъ свѣтинята на твоя лобенъ рѣтъ.

И огнени лѣчи надъ тебе ще да сплитатъ
Пламтяща диадема отъ мълнии рубинъ,
Възрадваний балканъ отново ще запѣе,
Хайдушкитѣ ти пѣсни презъ простора синъ.

Ще видимъ ний въ утрината синя,
Къмъ бждаще и слънце да чезне нашия пѣтъ,
Че слънчевъ, огнецвѣтенъ, Ти първи пакъ отивашъ.
Презъ вола и голгота къмто новий бунтъ.

Котелъ, III — 1928 г.

Бежанка

(Разказъ)

Ръмеше ситенъ дъждъ. Макаръ и месецъ май,
остъръ вѣтръръ като подплашенъ конь летеше и
брулеше съ грамадната си грива нацѣфтелитѣ
овошки.

Нѣкъде градскиятъ часовникъ удари три.

Отъ къмъ ул. Богданъ се зададе проста по-
гребална кола. На конете нѣмаше кърпи, навѣрно
коларя затова бѣше се тѣй намусилъ. Свещенника
стъпваше бързо и отъ време на време преплита-
ше въ монотонната молитва нѣкоя лоша дума за
мъртваата. Ядъ го бѣше, че въ неговиятъ районъ
се падна погребението на тази „никаквица“, отъ
което нѣма да падне нищо.

Печалното шествие, изпровождано отъ една
грохнала бабичка, възви по Регенска. Нѣкои по-
гледни въ тѣпа безразличности, като паяжини опле-
тоха жълтото лице на непознатата мъртваа и пакъ
се забиха напредъ. Само отъ вратата на една
брѣснарница се подаде една глава, погледна и
мигомъ се обърна назадъ — „Вѣрка“. На въпро-
са, коя Вѣрка, тя се исме, коя Вѣрка? — Вѣрка
тулчанката — оная де! — и намигна цинично.

Дъждътъ заплиска силно. Бабичката едва по-
дигаше крака. Единъ отъ чехлитѣ ѝ остана въ
кальта. Отъ черниятъ ѝ рѣченикъ потекоха тънки
струи вода. Целитѣ ѝ дрехи се намокриха, но тя
нищо не усещаше. Мѣтнитѣ и почти угаснали очи
бѣха приковани въ ковчегъ — въ бледното момин-
ско лице. Две блестящи дъждовни капки се спус-
наха отъ капака на колата и капнаха въ затворе-
нитѣ очи на мъртваата — сѣкашъ искаха да имъ
припомнятъ, че и тѣ нявга тѣй сж блестяли. . .

*

Бѣше нѣщо преди година. Бузитѣ и бѣха
бледни като увѣхнали цвѣтъ, но очитѣ ѝ странно
блестяха, като слънчеви лѣчи предъ залезъ. Тя
работеше въ единъ тюкуневъ складъ.

Единъ день още слънцето не бѣше изскочило
високо, тя се върна. Бавниятъ вървежъ и печал-
ниятъ ѝ погледъ, говорѣха, че ѝ се случило нѣщо.
Баба ѝ като я виде, остави прането зачудена, да-
же се уплаши. По това врѣме трѣбваше да е на
работа.

— Вѣрке, да не си болна баба?

— Не! и менъ изпъдиха... Бабицката охна:

— Илю Божке...! Истинали ма Върка? — ами сега? само това ни тръбваше — хж... А бе яюль нали ти думаш да не тръгваш и ти подиръ главитѣ имъ — видѣли сега.

— Не можеше друго яче бабо. Сърцето ми не даваше. Те да не работятъ — а азъ?.. Като говорѣше очитѣ ѝ се напълниха съ сълзи.

— Правото бѣше на наша страна. И бати Панчо тѣй правеше... Пъкъ и 20 лв., гдето ми ги даваха — само кашля. Бабицката плачеше. Върка се доближи до нея и заглади бѣлитѣ ѝ коси.

— Не плачи бабо, азъ какво съмъ виновна. Нали три години работихъ въ склада. До де съмъ жива нѣма да те оставя, и тя отпусна глава на рамото ѝ — но изведнажъ тя се закашля силно, съ едната си ржка притисна гърдитѣ си, а съ другата кърпата до устата. Като я сне слаби червени петна личеха по нея. Бабицката отърча за вода.

— Върче, не ми е мжно баба, че те изволнили Гладуване знаеме. Мжно ми е за Панчо. До де бѣше живъ гайретѣхмия криво-лѣво. И ти ходеше на училище. Тя се отпусна на миндеря до Върка, стариятъ мършавъ котаракъ се приближи, затърка гърба си отъ краката имъ но като не получи ласка сви се и запреде. Презъ отворениятъ прозорецъ Върка се загледа въ една купчина махаленски деца.

— Пуста опустѣла наша, Върче! Боже защо ни наказвашъ — и тя улови ржцетѣ на внучката си, ти бѣше малка тогаванкана, баща ти отвлѣкоха Ромънитѣ презъ морабето и майка ти горката не можа да го прежали, умрѣ. Умрѣ баремъ въ Добруджа — а Панчо — тукъ — отъ брат-я... Рой сълзи се търколиха по збръчканото ѝ лице и закапаха въ канчето, което държеше. Върка изви глава. Бати и Панчо се усмихваше отъ стената...

Заредиха се тежки дни на гладъ, на студъ и на мжки. Въпреки, че цѣль день ходеше, питаше, Върка не можа да намѣри никаква работа. Баба ѝ, вдигаше всѣки день старитѣ си кокали да ходи да се моли на комшинитѣ за нѣкоя домашна работа — „Ачи, кими пране, мазани, да умия дѣскитѣ, гладно не се стои“.

Отчаянието постепенно завладяваше Върка, пъкъ и кашлицата все по остра ставаше. Стаичката имъ оголя. Каквото имаха изпродадоха (пъкъ какво ли имаха — вземаха 300 лв. и туй...). Съсь сълзи, бабицката развърза единъ пешкиръ, осуканъ на много възели, извади единственната турска махмудия (скѣтана за умирање) и я продаде. Платиха нѣкой лв. на бакалина и хлѣбара — и свършиха.

Единъ день хазаина (старъ ергенъ) срещна Върка до вѣншната врата, каза ѝ да си платятъ наема за двата месеци иначе ще бжде принуденъ да ги изпжди. На молбата ѝ да почака малко той отвърна ядно, че него никои не чака. Говорейки ѝ, постепенно гнѣвното му лице се проясни, очитѣ му засвѣтиха, той се усмихна цинично, обгръщайки тѣлото ѝ съ алчни погледи: „Трѣбва да платите“ и той се изкачи бързо горе като още веднажъ се обърна. Бледнитѣ страни на Върка пламнаха отъ срамъ. Ржцетѣ ѝ се свиха въ юмуци — но безсилно пакъ ги отпусна. Смрачаваше се...

*

Остъръ февруарски вѣтъръ летеше по по-сланите съ дебелъ снѣгъ улици. Неговиятъ ужа-

сенъ ревъ, като двустъръ ножъ се забиваше въ сърдцата на бежанцитѣ.

Въ малката стаичка бѣше страшно студено. На огнището една главничка угасваше, като последна надежда. Баба Стойка (тѣй се наричаше тя) лежеше завита подъ една вехта черга, очитѣ ѝ бѣха приковани въ умисленото лице на Върка. Отъ вчера не сж яли нищо. Въ главата на Върка, като затворени птици се блѣскаха рой мисли и като змии се плъзгаха и оплитаха: черенъ трудъ... изпжждане... гладъ... студъ... смъртъ... Тирани отнеха огнището ми, въ склада отлете младостта ми... Азъ всичко дадохъ на ненаситниятъ животъ: и младостъ и любовъ и дробове—всичко дадохъ... Чакай, остана нѣщо още въ менъ... Ето той протяга и къмъ нея рже — На! — Права си приятелко, права си, това ни е последното средство за да не умремъ отъ гладъ днесъ, а утре — все пакъ утре. Довечера ще отида съ Ленка и тя скочи на крака:

— Наема днесъ ще платя! и хлѣбъ... Баба ѝ се надигна зачудено:

— Ти съ ума ли си ма Върче? счупена пара нѣмаме...

— Имамъ, имамъ, извики почти ядно Върка и изкочи вѣнъ. Вѣтъра изфуча страшно, отметна възглавницата отъ прозореца, промъкна се като разбойникъ въ стаичката и помете всичко. Малката детска шапка на Върка падна отъ стената въ огнището. Бабицката стана да я прибере, но вѣтъра изфуча още по-силно, нарина вжтре снѣгъ и тя се мушна отново подъ скжсаната черга.

Върка бързо се изкачи по стълбитѣ, спре се предъ една врата, протегна тънката си ржка да похлопа но не се реши. Тя цѣла трепереше; постоя така нѣколко секунди, отпусна глава и похлопа. Единъ мжжки гласъ се обади отъ вжтре „Влѣзъ!“ Влѣзе. Единъ моментъ остана до вратата безъ да може да пристжпи полуобърната държейки още дръжката на ключалката. Хазаина четеше вестникъ, като влѣзе тя, той скочи леко. Очитѣ му пламнаха; пристжпи къмъ нея: „Какво, ще платишъ нали?“ и той я залови за ржцетѣ. Лицето на Върка се покри съ червенина. Тя чувстваше какъ краката ѝ се подносяваха, поиска да го блѣсне — но не можа...

Вечерята Върка намѣри приятелката си, позната отъ склада.

— Азъ знаехъ, че ще дойдешъ — трѣбва да се яде. Върка мълчеше.

Една грамадна гнойна уста се разтвори и погълна още още една жертва — градътъ се искиска...

*

Минаха седва месеца. Въ стаичката бѣше все тѣй глухо, но на счупената маса се намираще по нѣкой кѣшей хлѣбъ. Върка се зваръщаше почти къмъ зазоряване, цѣла отпаднала отъ безсъница, замаяна отъ отровнитѣ пари на алкоола и тютюна, като убита се тръшваше въ леглото. Баба Стойка сѣдаше до нея и угрижено гледаше бледното ѝ лице. Силна кашлица я събуждаше често отъ снѣ, когато сваляше кърпата отъ устата си, кървавитѣ петна биваха по-голѣми отъ други пътъ, и оплашено поглеждаше баба си...

Единъ день, тя не можа да стане отъ леглото. Силитѣ не ѝ се подчиняваха вече. Тя едва

дишаше. Очитъ ѝ бѣха хлътнали повече. Устнитъ безкръвни. Баба Стойка се уплаши много и отърча вѣнъ. Две съседки приказваха и се смѣяха. Тя ги помоли да дойдатъ за малко въ кѣши, защото внучката ѝ не може да стане отъ леглото. Тѣ се спогледнаха и въ единъ гласъ отговориха: „Нищо не ѝ, — пѣкъ имаме работа“, — и си влязоха. Баба Стойка остана неподвижна. Тя всичко разбра. Вчера следъ нея тѣ пакъ си шушукаха нѣщо, тя ясно чу името на внучката си.

Отъ срещната кръчма излѣзе хазаина и се приближи до нея:

— Давамъ Ви 3 дена срокъ да се измететъ — нѣща лоши думи да чувамъ навсѣкжде.

„Божке!“ изпѣшка старата и си влезе...

Вѣнъ акациитъ бѣха нацѣфтели. Приятенъ миризъ нахлуваше презъ отворениятъ прозорецъ. Навсѣкжде трептахъ весели звѣнливи гласове месеца Май, отъ своята невидима колесница, прѣскаше меки лѣчи и цвѣта и възпѣваше любовта. Уви въ сърцата на нещастнитъ бежанци цареше вечна зима. Във малката стаичка бѣше тихо. Баба Стойка помагаше на Вѣрка да се изправи до прозореца. Ето тя се улови. Слънцето помилва гальовно бледното ѝ лице. Светла усмивка поигра по малкитъ и устни. Тя поиска да напѣне гърди, да вдѣхне отъ свежиятъ миризъ — но изведнѣжъ се олюле. Зеницитъ на очитъ ѝ се разшириха; тя притисна силно рѣце до гърдитъ си, сѣкашъ искаше да спре нѣщо — и въ мигъ — викъ!!! — блѣвна кръвъ и се струполи на пода. Безчувствена баба Стойка я вдигна и положи на леглото...

Последенъ слънчевъ лѣчъ плахо погледна умирающата девойка и тъжно отлете. Баба ѝ се деше надъ нея и тихо хлѣцаше: Боже! Боже! вмѣсто нея, земи мене непотребната. А тя лежеше истегната на леглото. Бавно, едва гърдитъ и се надигаха отъ слабото дишане. Голѣмитъ и черни очи — гледаха помѣтено. Тѣнка възалена багра трептеше по бузитъ ѝ. Баба Стойка се понадигна: Безкръвнитъ устни се помръднаха:

— Б-б-або-о у-у-мирамъ...

— Охъ миличкото ми не думай така, ти ще оздравѣешъ скоро...

— Б-б-або, и тя подигна едва тѣнката си прозрачна рѣка, вижъ бати Панчо не се усмихва в-в-в еч... в-в-ижъ плач-и-и...

Бабичката се обърна. Панчо все тѣй се усмихваше и тя се загледа въ него. Спомена я грабна... Но едно леко потреперване на кревата и единъ слабъ викъ я накара да се стресне:

Голѣмитъ черни очи безжизнено гледаха тамъ отсреща. На устата и се червеяха нѣколко капки кръвъ. Рѣцетъ и бѣха отпуснати. Гърдитъ не се надигаха вече.

— Вѣр-о-о-о, изписка старицата като луда, и се хвърли на кревата...

Теменуженъ пролѣтенъ здрачъ прелете и качна въ стаичката. Презъ отворения прозорецъ надникна месеца съ фенеръ въ рѣка: Тамъ бѣше тихо, страшно тихо; само отъ време на време придаваше нѣкой и пакъ тихо. Панчо се усмихваше отъ стената.

София, V.1928 г.

Резолюция — Протестъ

До редакцията на в. „Добр. Знаме“ съ копие до в. „Добруджа“, Млад. Дума“, „Новини“, „Знаме“ и др.

Свиканото публично студенско събрание по инициативата на група добруджански студенти въ гр. Грацъ — Австрия, разгледа трагичната участъ на добруджанското население подъ ромжнска власть. Изнесоха се потресающи факти на жестоко преследване и избиване на мирното добруджанско население.

Ромжнската Олигархия съ подкрепата на великитъ империалистически сили, следъ като заграби Добруджа, опрена на редъ изключителни закони и безобразенъ полицейски тероръ, прокара систематически своята реакционна политика и прави невъзможенъ живота на добруджанския народъ.

Фактически правото на здружение, свобода на словото и каквато и да била общественна деятелностъ сж напълно премахнати.

Всѣка олитическа и културна дейностъ се обявява отъ страна на всемогщата Сигоранца като актъ който заплашва устоитъ на Ромжнската държава.

Всички български и турски училища сж затворени. Военното положение цари отъ край време.

Средновѣковната форма на ограбване труда — ангарията и реквизицията се ширятъ, както презъ среднитъ вѣкове.

Не стига тоя тормозъ, това чудовишно потисничество надъ мирното добруджанско население, извършвано предъ очитъ на цѣлия цивилизованъ свѣтъ въ културния 20 вѣкъ, но освенъ това то е доведено до пълно икономическо робство по силата на редица изключителни закони. Единъ отъ тия закони е тоя „за провѣрка на собствеността“ нареченъ — юридическа чудовищностъ — съ който се отнема $\frac{1}{3}$ отъ земитъ на населението въ полза на държавата.

На така отнетата земя, ромжнската държава настанява кудовласи изъ Гръцка и Сръбска Македония — има вече надъ 7000 семейства настанени.

Съ помощта на така наречените колонисти, ромжнската държава изострюва националната умраза въ интереса на своята политика на пълна денационализация и колонизация на Добруджа.

Въ резултатъ на цѣлата тая политика се създаватъ условия за една масова емиграция, насочена въ две посоки — къмъ България и Турция.

Потиквано отъ сжщитъ цели, ромжнското правителство устройва посредствомъ така наречената „Actiunea Rumaniasca“ масови арести и зверски убийства надъ мирното добруджанско население. Презъ 1924 г. въ с. Аркатъхой сж убити 5 души. Въ 1925 г. въ с. Малка Кайнаржа сж били зверски убити 5 селени.

Мартъ 1926 г. въ селата Гарванъ, Попина и Шахинларъ биватъ подложени на безчовѣшки побоища надъ 200 души и 30 убити.

Сжщата година презъ юли, следъ варварски издевателства сж убити 50 души, между които жени и деца. И едва заглѣхнали страшнитъ писаци отъ кървавитъ погроми въ с. Кочина, „Acti-

unia Rumaniasca“ грабна двѣ нови жертви: през мартъ въ Каварна бѣ убитъ — Василь Атанасовъ, въ Тутраканъ — Тодоръ Добревъ.

Възмутеното студенство протестира най-енергично противъ съществуващия варварски режимъ, целящъ денационализацията и колонизацията на Добруджа.

Протестира предъ Обществото на Народитѣ, което съзнателно допуска и търпи денационализацията и колонизацията на Добруджа, въпрѣки мирнитѣ договори за защита правата на малцинствата.

Иска премахването на тия варварски закони и възстановяването на всички културни и политически свободи на населението въ Добруджа.

Студентитѣ пращатъ братски привети на онеправдания добруджански народъ и искаватъ своята безрезервна подкрепа въ трудния пѣтъ къмъ реализирането неговия идеалъ — Добруджа свободна и независима.

За събранието:

П. Сербезовъ.

Въ защита на Младежкия съюзъ и на „Добруджанско Знаме“

(Писмо отъ Швейцария)

Отъ случайно попадналъ брой на в. „Добруджа“ узнаваме, че предателитѣ всрѣдъ нашето освободително движение пакъ надигатъ глава. Следъ като убиха най-доблестния синъ на Добруджа — Дочо Михайловъ заедно съ още четирма негови другари сега тѣ се готвятъ да унищожатъ и Добруджанския младежки съюзъ. Скрити задъ В. Д. Р. О., потънали въ престѣпления тѣ не смеятъ открито да излязатъ, а сж пуснали въ ходъ пакъ свои послушни орждия. Четемъ, че Асенъ Господиновъ се е запретналъ да чете реферати, а други да устрояватъ публични диспути, а Айдемирски въ уводни статии се мчи да доказва, че добруджанската младежъ нѣма право на борчески организации, че тя трѣбва покорно да търпи обезлюдяването на сѣлната намъ Добруджа и да стои съ скръстени рѣце предъ безчинствата на куцовлашкитѣ банди тамъ. Добруджанското движение, споредъ Айдемирски и споредъ неговия „уставъ“ трѣбва да се изведе отъ начертания отъ Д. Михайловъ правиленъ пѣтъ и да се постави по пѣтя на „Actiunea Romaneasca“ — да се превърне и Младежкия съюзъ въ органъ за засилване на гнета и пожарищата въ Добруджа.

Нека обаче, тия г да и тѣхнитѣ прикрити патрони отъ В. Д. Р. О. знаятъ, че добруджанската емиграция не ще позволи граденитѣ съ голѣми усилия и скѣпи жертви свои борчески организации да бждатъ сложени въ услуга на потисницитѣ въ Букурещъ и тѣхнитѣ приятели въ София. Нека тѣ сжшо не забравятъ, че следъ убийството на Дочо и дугаритѣ му, следъ ареститѣ, следъ побойтѣ, заплашванията надъ честни добруджански дейци излишни сж всѣкакви нови „подвизи“, имената имъ за да будятъ всеобщо презрение всредъ добруджанци въ Добруджа, България и въ Чужбина сж добре известни. Всѣкакво тѣхно ново посегателство ще срещне и нашата готовность съ всички средства да защитимъ Младежкия добруджански съюзъ.

гр. Лозана, Швейцария 11 априль 1928 г.

За учащитѣ се младежи и емигранти зъ Лозана: Г. Кескиновъ.

ХРОНИКА

Настоятелството на Доб, Мл. група въ София кани всички почитатели на Илия Ив. Лчковъ (Илюша) да посетятъ поклонението на гробътъ му по случай една година отъ смъртта му, което ще стане въ Недѣля 3 юний т. г. точно 8 и половина часа пр. обедъ. Зборенъ пунктъ въ канцеларията на групата, Алабинска 35. Търговски кооперативенъ домъ.

В-къ „Свободна Добруджа“ е подновилъ излизането си, като следпразниченъ обѣденъ вестникъ за национални въпроси. Продава се чрезъ всички агенции на д-во Куриеръ.

На 5 май т. г. редакцията ни изпрати за пострадалитѣ отъ земетресението добруджанци сумата 3,800 лева, събрана по пуснатата подписка отъ младежитѣ въ София. Подписката продължава. Постѣпили сж отъ Соф. и провинцията още 400 лева; които ще бждатъ изпратени въ скоро време. *Добруджанци дайтѣ лептата си за бедствующитѣ си братя.*

На 30. V. Писателката г-жа Дора Габе изнесе въ Военния клубъ въ София една много добре посетена сказка за полския поетъ Янъ Каспровичъ. Цѣлятъ приходъ отъ сказката е въ полза на пострадалитѣ добруджанци въ Пловдивъ.

Книжина

Получиха се въ редакцията.

сп. Нашето дете, кн. II, априль 1928 год. Съдържание: Трапезарии за нашето дете. Проф. Д-ръ Ас. Златаровъ — Физиология на глада. Д-ръ М. Д. Михайловъ — Ученически трапезарии въ София. Т. Джабарска — Ученическа трапезария въ Ловечъ. Д. Сотирова — Лѣтната забавачница-трапезария въ с. Чаиръ. Ел. Кръстева — Ученическата трапезария въ с. Връбница. Изъ науката и живота. Изъ книгитѣ и печата. Цѣлата книжка е посветена на трапезарийното дѣло у насъ за доизхранването на нашето дете.

„Разпни Его!“ — едноактни сценки за деца, юноши и в зрастни отъ Любомиръ Бобевски.

Това сж двадесетъ и една сценки на новозаветенъ библейски сюжетъ.

Разпни Его! — Вѣчната Правда бѣ разпната. На Голгота изгрѣ незалѣзваще слънце.

Ние още живѣемъ подъ тягостното впечатление на великата неправда, извършена надъ Спасителя отъ най-недобросъвестни сѣдии. Всичко това автора е обрисувалъ художествено.

Книгата е написана на увлекателенъ библейски езикъ, което я прави интересна.

Въ нея сж изтъкнати всички Христови истини и идеали. Автора отлично се е справилъ съ материята, като умело я е разработилъ въ драматична форма.

Т. Т.

Кн. III, ред. съ следното съдържание: 1. Преди всичко децата!, 2. Душата на детето, отъ Д-ръ И. Теодоровъ, 3. Рахитътъ и детската смъртностъ, отъ Д-ръ Ф. Кисовъ, 4. Изъ науката и живота, 5. Изъ книгитѣ и печата Книжката съдържа подробни сведения за направеното въ защита на децата въ пострадалитѣ отъ земетръса селища.